

ORTADOğU GÜNDEMİ

25-31 Mayıs 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye:

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Irak Başbakanı Mustafa El Kazımi'nin Suriye'de uzun vadeli normalleşmeye yönelik adımları koordine etme konusunda anlaşmaları bildirildi. Kremlin basın dairesinden yapılan açıklamada, "Bölgesel meseleler ile ilgili görüş alışverişi sırasında odaklanılan başlıca nokta Suriye'deki çözüm süreci oldu. Özellikle Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki durumun uzun vadeli normalleşmesinin sağlanması, ülkenin egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün yeniden kazandırılması ile ilgili adımların ileride koordine edilmesi konusunda anlaşmaya varıldı" denildi.¹

• Suriye Rejimi:

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 25 Mayıs'ta Rusya'nın Şam Büyükelçisi Alexander Efimov'u "Rusya Devlet Başkanı'nın Suriye ile ilişkileri Geliştirme Özel Elçisi" olarak atadı. Efimov'un bundan sonra yaptığı temasları doğrudan Putin adına gerçekleştireceği bununla birlikte Şam Büyükelçiliği görevini de devam ettireceği aktarıldı.²

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Suriye'de Rus ordusuna ilave gayrimenkul ve deniz alanı sağlanması için talimat verdi. Rusya Devlet Yasal Bilgi Sistemi'nde yer alan karara göre Putin, Savunma ve Dışişleri Bakanlıklarını Suriye'de Rus silahlı kuvvetlerine ilave gayrimenkul ve deniz alanı tahsisi için Suriyeli yetkililer ile müzakere etmekle görevlendirdi. Kararda, ilave yerlerin tahsisi için 2015'te Rusya ile Suriye hükümeti arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde müzakerelerin yapılması istendi. Rusya ile Suriye arasında 26 Ağustos 2015'te imzalanan anlaşma, Rus uçaklarının ve askerlerinin Hmeymim Üssü'ne süresiz olarak yerleşmesini içeriyor.³

• Fırat'ın Doğusu:

ABD Başkanı Donald Trump'ın bir süre sonra Suriye'deki petrol sahalarından çekileceklerini açıklamasına rağmen, ABD ordusu terör örgütü YPG/PKK işgalindeki petrol sahalarındaki üs ve askeri noktalarını güçlendirmeye devam ediyor. ABD Başkanı Trump'ın geçtiğimiz günlerde Beyaz Saray'da düzenlediği basın toplantısında, "Biz (Suriye'de) petrolü koruduk. Ancak bir noktada petrole ilişkin sıkıntıları da düzelteceğiz ve oradan çıkacağız." demesinin ardından, gözler ABD'nin sahadaki varlığına çevrildi. Yerel kaynaklardan edinilen bilgiye göre, ABD güçleri, Trump'ın açıklamalarının tersine, Suriye'de terör örgütü YPG/PKK işgalindeki petrol sahaları başta olmak üzere varlığını arttırdı. ABD ordusu, Irak üzerinden Suriye'deki üs ve askeri noktalarına, son 3 ay içerisinde her hafta 2 kez, 50-100 tırdan oluşan konvoylarla askeri ve lojistik malzemeler taşıdı. ABD ordusu, bu sürede ayrıca Irak üzerinden en az 400 askerini Suriye'ye sevk etti.⁴

ABD güçlerinin ülkenin doğusundaki Deyr ez Zor'da Koniko doğal gaz sahası yakınlarına alçak irtifa hava savunma füze sistemi kurduğu ortaya çıktı. Yerel kaynaklar, ABD güçlerinin ilerleyen günlerde de Ömer petrol sahası yakınlarına benzer sistemi kurmayı planladığını kaydetti. ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Albay Myles B. Caggins ise Twitter hesabından yaptığı açıklamada, Suriye'de Patriot hava savunma sistemlerinin olmadığını belirterek, bu yönde çıkan haberlerin doğru olmadığını iddia etti.⁵

Suriye'nin kuzeydoğusunda bir süredir ABD ve Rusya'nın çekişmesine sahne olan Haseke'de Türkiye sınırı yakınlarındaki Deyr Gusun köyünde bir ilk yaşandı. Yerel kaynaklardan edinilen bilgiye göre, ABD ve Rusya'ya ait zırhlı askeri araçlar, Deyr Gusun'da ortak askeri devriyede bulundu. Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Albay Myles B. Caggins konuya ilişkin yaptığı açıklamada, ortak bir devriye olmadığını ama büyük olasılıkla bir devriyenin çakışmasını önleme amacıyla yapıldığını belirtti. Caggins'in tarafların ortak bir faaliyet yaptığını inkar etmemesi ise dikkat çekti.⁶

Rusya'nın girişimleri ile Fırat'ın doğusundaki Halep ve Kamışlı arasında bulunan M4 otoyolunun sivil ve ticari trafik akışına açıldığı duyuruldu. Rus bir askeri yetkili tarafından yapılan açıklamada, M4 uluslararası otoyolunun Rusya'nın himayesinde resmi olarak açıldığını ve Rus askeri devriyelerinin yoldaki hareketliliği takip etmek için cuma günü dışında her gün yolda devriye gezeceklerini söyledi. Uluslararası otoyol, Türkiye destekli muhalif gruplar, terör örgütü YPG/PKK ve Suriye rejim ordusu arasında sınır hattı konumundadır.⁷

• İdlib:

İdlib'de M-4 karayolu üzerinde gerçekleşen yol kontrol devriyesinin geçişi esnasında meydana gelen patlamada bir askerimiz şehit oldu, bir askerimiz de yaralandı. Olayın ardından Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından bölgeye sevkیاتlar yapıldı ve güvenlik önlemleri arttırıldı.⁸

Türkiye ve Rusya, Moskova Mutabakatı çerçevesinde kararlaştırılan İdlib bölgesinde M-4 karayolu üzerindeki ortak devriyelerin 13.'sünü hava ve kara unsurları eşliğinde gerçekleştirdi.⁹

İdlib'de bir silah deposunda meydana gelen patlamada Türkistan İslam Partisi mensubu olduğu düşünülen 6 kişi öldü. Saldırı esnasında Rus savaş uçaklarının bölgede olduğu aktarıldı. Ancak net bir açıklama yapılmadığı için olay muğlaklığını korumaya devam etmektedir.¹⁰

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

Bağdat'ta Cumhurbaşkanlığı konutunda bir araya gelen Cumhurbaşkanı Berham Salih ile Başbakan Mustafa el-Kazimi'nin boş kalan bakanlık koltukları hakkında istişarelerde bulunduğu ve Salih'in Kazimi'yi boştaki bakanlıklara bir an önce atama yapması için teşvik ettiği kaydedildi.¹¹ 7 Mayıs'ta yapılan güvenoyu oturumunda Adalet, Göç ve Göçmenler, Tarım, Ticaret ve Kültür Bakanlıkları için önerilen bakan adayları güvenoyu alamamış, Dışişleri ve Petrol Bakanlığı için yapılacak oylama ise henüz aday belirlenmediği için ertelenmişti. Öte yandan, siyasi kulislere yansıyan bilgilere göre yeni hükümette boş kalan bakanlık koltuklarına hangi isimlerin getirileceği konusunda siyasi partilerin uzlaşamadığı belirtilmektedir.¹²

Başbakanlık Medya Ofisi'nden yapılan açıklamada Başbakan Mustafa Kazimi ile BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in bir telefon görüşmesi gerçekleştirildi.¹³ Görüşmede BM Genel Sekreteri'nin yeni hükümeti kurması dolayısıyla Başbakan Kazimi'yi tebrik ettiği ve yeni görevinde başarılar dilediği belirtilirken, Guterres'in Kazimi hükümetinin attığı adımları önemli ve ustaca olarak değerlendirdiği ve BM'nin istikrarı sağlamak konusunda Irak hükümetiyle yapıcı bir partnerliğe hazır olduğunu vurguladığı öğrenildi.

Irak Parlamentosu'nda 54 sandalyesi bulunan Mukteda Sadr önderliğindeki Sairun Koalisyonu'nun, Parlamento Başkanı'nın "bazı partilere karşı önyargılı olduğu ve meclis oturumlarını bilerek sabote ettiği" gerekçesiyle Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin görevden azledilmesi için imza kampanyası başlattığı kaydedildi.¹⁴ Sairun Koalisyonundan yapılan açıklamada bu doğrultuda 130 imza toplandığı belirtilirken, Parlamento Başkanı'nın azledilebilmesi için 165 milletvekilinin imzası gerekmektedir.

• Güvenlik:

Irak Terörle Mücadele Birimi, IŞİD'in sözde Irak sorumlusu Mutaz el-Cuburi'nin, IŞİD'e karşı uluslararası koalisyon güçleri tarafından Suriye'nin Deyr-i Zor kırsalında yapılan bir operasyon sonucu öldürüldüğünü duyurdu.¹⁵ Örgütün sözde Irak Valisi Cuburi'nin öldürülmesi dolayısıyla Başbakan Kazimi'nin Irak Ulusal İstihbarat Dairesi'ni ve Terörle Mücadele Birimi'ni tebrik ettiği kaydedilirken,¹⁶ Kazimi'nin ayrıca IŞİD'e karşı operasyonların devam etmesine yönelik silahlı güçlere talimat verdiği öğrenildi.¹⁷

Haşdi Şaabi güçlerinden yapılan duyuruda, Haşdi Şaabi'ye bağlı 43. Tugayın Selahaddin vilayetinde gerçekleştirdiği operasyon sonucunda IŞİD'in medya sorumlularından Eyüb Uday el-Eni'nin yakalandığı bildirildi.¹⁸

Geçen haftalarda BM Irak Yardım Misyonu tarafından yayınlanan ve Irak'taki gösterilerde protestoculara karşı gerçekleştirilen işkence, kaçırma ve alıkoyma eylemleri hakkındaki özel rapora dair Başbakanlık Medya Ofisi'nden bir açıklama paylaşıldı.¹⁹ Paylaşılan açıklamada hükümet programıyla paralel olarak raporda bahsi geçen tüm eylemlere yönelik tarafsız ve bağımsız soruşturular gerçekleştirme noktasında Irak hükümetinin kararlı olduğu ifade edildi. BM Irak Yardım Misyonu tarafından yayınlanan raporda, hükümet karşıtı gösterilerin başladığı 1 Ekim 2019 tarihinden 21 Mart 2020'ye kadar misyonun Irak'ta 123 göstericinin ortadan kaybolduğunun doğrulandığı ve bu sayıya dahil 25 kişiden hâlen haber alınamadığı vurgulanmıştı.

• Ekonomi:

Başbakanlık Ofisi'nden yapılan açıklamada, Başbakan Kazimi liderliğinde toplanan Mali Reform Komisyonu'nun kararıyla çift maaş alan devlet memurlarının tespit edilerek ayıklanacağı ve kıdemli devlet memurlarının maaşlarında kesintilere gidileceği belirtildi.²⁰ Öte yandan Maliye Bakanı Ali Allavi, komisyon toplantısından önce yaptığı açıklamada 500,000 dinar ve altında ücret alan memurların maaşlarında bir kesinti olmayacağını ifade ederken, Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu üyesi Hanin Kado ise Irak'ta 250 bin memurun en az iki veya üç maaş aldığını vurguladı.

Suudi Arabistan'a gerçekleştirdiği ziyaretin ardından, Irak Maliye Bakanı Ali Allavi'nin Kuveyt'i ziyaret ettiği açıklandı.²¹ Kuveyt'te Maliye ve Petrol Bakanları ile temaslarda bulunan Allavi'nin Irak'ın yeniden inşası için ülkede 2018 yılında düzenlenen uluslararası konferanstan çıkan kararların uygulanmasına, iki ülke arasındaki elektrik ticaretinin geliştirilmesine ve Irak'ın Kuveyt'e olan savaş tazminatı borcunun yeniden yapılandırılmasına dair çeşitli konularda Kuveytli yetkililerle istişarelerde bulunduğu kaydedildi. Allavi'nin ayrıca Kuveytli yetkilileri Irak'a endüstriyel ve ticari alanlarda yatırım yapmaya teşvik ettiği öğrenildi.

Irak Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, İKBY'deki kamu çalışanlarının nisan ayı maaşlarının ödenebilmesi için merkezi hükümetin Erbil'e 400 milyar dinar göndermesine Maliye Bakanı Allavi tarafından onay verildiği belirtildi.²² Nisan ayında bir önceki hükümet döneminde Erbil'in Bağdat'la yaptığı mali anlaşmaya sadık kalmadığı gerekçesiyle İKBY'ye merkezi bütçeden ayrılan payı gönderilmemişti. Yine de nisan ayı maaşları için Erbil'e gönderilmesine onay verilen 400 milyar dinarın, Erbil ile Bağdat arasında 2019 yılında yapılan anlaşma miktarında belirtilen aylık 453 milyardan eksik olmasının dikkat çektiği ifade edildi.

• Sosyal Hayat:

Koronavirüs salgınının Irak'ta ortaya çıktığı şubat ayından bu yana geçtiğimiz hafta 24 saat içerisinde 416 yeni Kovid-19 virüs vakasının görülmesiyle Irak'ta bir günde görülen en fazla koronavirüs vaka sayısı aşılmış oldu.²³ Irak Sağlık Bakanlığı'ndan açıklanan güncel veriler ışığında IKBY dahil Irak'ta görülen toplam koronavirüs vaka sayısı 5.873'e, toplam vefat sayısı ise 185'e yükseldi. 3.044 kişinin ise virüsü yendiği kaydedildi.

Irak hükümetine bağlı kriz masası, ülkede son zamanlarda yaşanan koronavirüs vaka sayısındaki hızlı artış nedeniyle Irak'ta haziran ayının ilk haftası boyunca sokağa çıkma yasağı uygulanacağını açıkladı.²⁴ Irak'ta bayram öncesi 17.00-05.00 saatlerinde, bayram haftası boyunca ise sekiz gün boyunca tam sokağa çıkma yasağı uygulanmıştı.

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset:

Kerkük'teki Türkmen ve Arap Milletvekilleri, 2018 yılında seçim yolsuzluğuna bulaştığı yönünde haklarında şaibe bulunan kişilerin yeniden Kerkük Yüksek Seçim Komiserliği Kerkük Ofisi'nde göreve atanmasının merkezi hükümet tarafından gözden geçirilmesini talep etti.²⁵ Irak Türkmen Cephesi Kerkük Milletvekilleri Erşat Salihi, Hatice Ali ve Ahmet Haydar tarafından yapılan açıklamada, Mustafa Kazimi hükümetinin programındaki 'adil ve dürüst seçimlerin yapılması' hususuna dikkat çekilerek, bu hususa rağmen 2018'deki Parlamento seçimlerinde Kerkük'te gerçekleştirilen seçim hilelerinde parmağı olan kişilerin yeniden atanmasının şaşırtıcı olduğu bildirildi. Türkmen milletvekilleri, ismi seçim hileleri ile anılan kişilerin tekrar göreve atanmasının yeni şaibelere kapı aralayacağını belirtirken, diğer yandan Irak Parlamentosu ve Birleşmiş Millet Irak Yardım Misyonunun seçimlerde denetleyici rol üstlenmesi gerektiğini vurguladılar.²⁶

Türkmeneli Partisi Yürütme Kurulu Üyesi Timur Beyatlı yaptığı açıklamada, "Türkmenler olarak Başbakan Mustafa Kazimi'den Kerkük'e Türkmen vali atmasını istiyoruz" ifadelerini kullandı. Kerkük'te valilik görevinin daha önce Kürtlere ve Araplara verildiğine dikkati çeken Beyatlı, Irak'ta yerel seçimlere kadar Kerkük valiliğinin Türkmenlere emanet edilmesini talep etti. Beyatlı ayrıca, Türkmenlerin Kerkük'teki asli unsur olmalarından ve Irak'ın bütünlüğüne yönelik bugüne kadarki tutumlarından dolayı valilik görevini hak ettiklerini belirtirken, bunun gerçekleşmesi için Irak Parlamentosundaki Türkmen milletvekillerinin de üzerine önemli görev düştüğünü söyledi.²⁷ Türkmeneli Partisi'nin Kerkük Valiliğinin Türkmenlere verilmesi yönünde taleplerinin ardından İrade partisi ve Türkmen Milliyetçi Hareketi'nden de Kerkük Valiliğinin Türkmenlere verilmesi yönünde talepler ortaya konuldu. Türkmen İrade Partisi, Kerkük Valiliğinin Türkmenlere verilmesini sağlamak için Türkmenlerin birlikte hareket etmesi gerektiğine dikkat çeken bir açıklama yayınladı.²⁸ Türkmen Milliyetçi

hareketi tarafından yapılan yazılı açıklamada ise Kerkük Valisi Rakan Said el-Cuburi'ye eleştiriler yöneltilerek, mevcut durumda Kerkük'te önemli bir yönetim boşluğu olduğu belirtildi.²⁹

Türkmen Milletvekilleri ve Türkmen toplumunun önemli isimleri bayramlaşmak amacıyla Tazehurmatu'da bir araya geldi.³⁰ Bayramlaşmaya Kerkük Milletvekilleri Erşat Salihi, Ahmet Haydar ve Hatice Ali'nin yanısıra Haşdi Şaabi Kuzey Bölgesi Komutanı Yılmaz Neccar, çeşitli parti liderleri ve Haşdi Şaabi'den bazı isimler de katıldı. Erşat Salihi bayramlaşma esnasında yapılan görüşmede, Kerkük'teki kamu kurumlarında ve daire başkanlıklarında tüm etnik unsurların eşit bir şekilde temsil edilmesi gerektiğini vurguladı. Kerkük Valiliği hususunda da değinen Salihi, Kürtler ve Arapların Kerkük Valiliği hususunda temsil edildiklerini fakat Türkmenlerin Valilik görevinde bulunmadıklarını ifade ederek gelecek dönemde Kerkük Valiliğinin Türkmenlere verilmesini bir 'zaruret' olarak nitelendirdi.

Kerkük Arap Cephesi tarafından, 2017'de Kerkük Valiliğine vekaleten atanan Rakan Said el-Cuburi'nin görevden alınması için Başbakan Mustafa Kazımi'ye çağrı yapıldı.³¹ Cuburi'nin yönetimi döneminde pek çok kırmızı çizginin aşıldığı ifade edilen açıklamada, özellikle Cuburi'nin liyakat esaslarına uymadığı ve yönetim kademelerine kendi yakınlarını atadığı belirtildi. Açıklamada, Cuburi'nin görevden alınması yönündeki talebin 2017'deki 'Kanun Uygulama Operasyonu'nun kazanımlarını kaybetmemek adına yapıldığı vurgulanırken, Cuburi'nin tutumlarının Kerkük'teki Araplar arasında da birtakım olumsuz farklılaşmalara neden olduğu ifade edildi.

Öte yandan yapılan diğer açıklamada ise Yüksek Seçim Komiserliği Kerkük Ofisi'ne 2018 yılındaki seçimlerdeki şaibeli isimlerin tekrar atanmasına tepki gösterildi. Komiserliğin Kerkük Ofisi'nin yapılan atamalar ile birlikte Kürtlerin kontrolüne bırakıldığı vurgulanan açıklamada, Ofis içerisinde tüm etnik unsurların eşit şekilde temsil edilmesi gerektiği belirtildi. Kerkük Ofisi içerisinde toplam 15 makamdan yalnızca birinin Arap olduğu ifade edilirken (6 Türkmen, 7 Kürt), diğer yandan Kerkük'teki seçmen kütüklerinin incelenmesinin de ihmal edildiği bildirildi.

• Güvenlik:

ABD öncülüğündeki IŞİD Karşıtı Koalisyon Sözcüsü Albay Myles Caggins, Irak'ın kuzeyindeki IŞİD militanlarının yerel halktan destek bulamadıkları için dağlarda ve kırsal alanlarda bulunan hücrelerde gizlenmek zorunda kaldıklarını belirtti.³² IŞİD militanlarının Ramazan ayı süresince büyük bir saldırı dalgası başlattığını belirten Caggins, IŞİD militanlarına yönelik koalisyon güçlerinin desteğinin devam edeceğini bildirdi. Caggins ayrıca, Irak güvenlik güçlerine IŞİD karşıtı operasyonlarda sağlanan istihbarat ve hava desteğinin sürdüğünü ifade etti.

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Saad Harbiye, Kerkük'ün güneyindeki Çay Vadisi çevresinde Ramazan sonrası başlatılan IŞİD karşıtı operasyonlarda 7 teröristin öldürüldüğünü açıkladı.³³ Operasyonun IŞİD karşıtı koalisyonun hava desteği ile birlikte gerçekleştirildiği aktarılırken, önümüzdeki dönemde de operasyonların devam edeceği bildirildi.

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Kerkük Sağlık Dairesi tarafından yapılan açıklamada, Kerkük'te bugüne kadar tespit edilen Koronavirüs vaka sayısının 79 ve ölü sayısının ise 3 olduğu bildirildi. Diğer yandan Kerkük Kriz Masası'nın Kerkük Valilik binasında yaptığı toplantının ardından, Kerkük'te bir hafta kısmi sokağa çıkma yasağının uygulanacağı, yasağın akşam saat 19.00'dan sabah saat 06.00'a kadar süreceği bildirildi.³⁴

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Suudi Arabistan'da koronavirüs vaka sayısı 83.384 olarak saptanırken; toplamda iyileşen hasta sayısı 58.883'e, ölü sayısı ise 480'e yükseldi.³⁵ Suudi Arabistan Sağlık Bakanı Tevfik er-Rabia, salgınla mücadele kapsamında uygulamaya koyulan kısıtlamalar hakkında açıklamada bulundu. Buna göre kısıtlamalar 31 Mayıs itibarıyla hafifletilecek, sokağa çıkma yasağı ise kademeli şekilde Mekke hariç olmak kaydıyla ülke genelinde 21 Haziran'da tamamen kaldırılacak.³⁶

Hafta içinde önemli görüşmelerden biri Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman arasında gerçekleşti. İkili küresel petrol piyasasına ilişkin gelişmelerin yanı sıra OPEC ve OPEC+ arasında yapılan petrol üretim kesintisi anlaşması hakkında görüştü.³⁷ Koronavirüs salgınıyla birlikte petrol gücü Rusya ve Suudi Arabistan arasındaki anlaşmazlık tırmanmış ve yaşanan petrol fiyatlarındaki düşüklük nedeniyle ABD devreye girmiş; petrol üretiminde kesinti sağlayabilmek adına Suudi Arabistan'dan askeri desteğini çekmekle tehdit etmişti.

Suudi Arabistanlı milletvekili İkbal Derenderi, Şura Meclisi'ne kadınların velilerinin izni olmaksızın evlenebilmeleri yönündeki talebini ilettili; ancak söz konusu talep reddedildi. Komisyon bu durumun ülkenin örf ve adetlerine göre zorunlu olduğunu ifade etti.³⁸ Suudi Arabistan'da 1979 yılından beri sürdürülen velayet sistemi kapsamında kadınların çeşitli durumlarda baba, erkek kardeş ya da bir erkek akrabadan izin almış olması gerekiyor. Benzer şekilde Suudi Arabistan'ın insan hakları kapsamında attığı adımlar da uluslararası kamuoyu tarafından mercek altına alınıyor. İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) tarafından Suudi Arabistan'a, 2017'de Kanada'ya kaçan eski istihbarat subayı ve Prensin Bin Nayif'in eski danışmanı Saad el-Cabri'ye baskı kurmak için gözaltına aldığı çocuklarını serbest bırakması ve seyahat kısıtlamalarının kaldırılması hususunda çağrıda bulunuldu.³⁹

• Birleşik Arap Emirlikleri:

Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) koronavirüs vaka sayısı 33.896 olarak saptanırken; toplamda iyileşen hasta sayısı 17.546'ya, ölü sayısı ise 262'ye yükseldi.⁴⁰ Salgınla mücadele kapsamında BAE tarafından Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ne beş metrik ton tıbbi malzeme taşıyan bir yardım uçağı gönderildi.⁴¹ Ayrıca Dubai'de alınan önlemler neticesinde durdurulan ekonomik faaliyetlerin kademeli olarak belirli saatler aralığında yeniden başlamasına ilişkin karar alındı. Buna göre 27 Mayıs itibarıyla 06.00-23.00 saatleri arasında söz konusu faaliyetler devam edebilecek.⁴² Ekonomik Kalkınma Dairesi, 25 Mart'ta, ticari kurumlara iki hafta süreyle kapılarını kapatma ve faaliyetlerini durdurma talimatı vermişti; ancak süreç salgının etkilerinin ülkede gösterdiği artış nedeniyle uzatılmıştı.

Geçtiğimiz hafta Halife Hafter'e destek veren BAE'ye ait dronelar tarafından başkent Trablus'un güneyindeki Garyan kentinde bulunan polis merkezi ile çevresindeki sivil bölgelere saldırılar gerçekleştirilmişti.⁴³ Bu hafta içinde ise Libya'da gelişmeler yaşandı. Libya ordusu, ülkenin doğusundaki gayrimeşru silahlı güçlerin lideri Halife Hafter milislerine ait 3 zırhlı aracı imha etti, bazı askeri araçları da ele geçirdi. Söz konusu zırhlı araçların ise BAE'nin Hafter milislerine verdiği araçlardan olduğu ortaya çıktı.⁴⁴ Konuya ilişkin olarak, Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri Karadaği, Libya'da yaşanan bu gelişmelere dair açıklamada bulundu. Karadaği, ülkenin doğusundaki gayrimeşru güçlerin lideri olan BAE destekli Halife Hafter'e bağlı milislerle mücadele içinde olan Libya ordusu tarafından kazanılan zaferleri "diktatörlüğe karşı kazanılmış zaferler" olarak nitelendirdi ve Libya ordusuna destek verdi. Karadaği, söz konusu çatışmaların özgürlük ve onurlu bir yaşam için irade ortaya koyan halkların diktatörlüğe karşı mücadelesi olduğunun altını çizdi.⁴⁵

Bir diğer önemli gelişme, Fransa'ya ait Jean-Bart savaş gemisinin, BAE bandıralı Jal Laxmi adındaki tankerin silah ambargosuna aykırı şekilde Libya'nın doğusundaki Tobruk Limanı'ndan petrol yüklemek istediğini tespit ederek gemiyi 1 hafta süreyle kıyıda bekletmesi olmuştur.⁴⁶ BAE, desteklediği Hafter milislerine mali kaynak sağlayabilmek adına bu tür kaçak yollarla Libya petrolünü satmaya çalışmaktadır. Bu noktada Trablus merkezli Ulusal Petrol şirketi, Libya petrolünü ihraç etmeye yetkili tek kuruluştur. Söz konusu Fransız savaş gemisi ise Avrupa Birliği Konseyi tarafından 1 Nisan tarihinde Libya açıklarındaki gemilerin denetlenmesi, yasa dışı petrol ticareti ve silah ambargosunun tam olarak uygulanması için başlatılan operasyon kapsamında devriyede bulunuyor.

• Katar:

Katar'da koronavirüs vaka sayısı 55.262 olarak saptanırken; toplamda iyileşen hasta sayısı 25.839'a, ölü sayısı ise 36'ya yükseldi.⁴⁷ Ülke, salgınla mücadele için yardımlarına devam etmektedir. Bu kapsamda Doha yönetimi tarafından Ukrayna, Moldova ve Etiyopya'ya acil tıbbi malzeme gönderildi.⁴⁸

Hafta içinde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed el Sani arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Görüşmede, uluslararası konular ve dünyadaki hidrokarbon piyasasındaki durum ele alındı. Bir diğer telefon görüşmesi ise TBMM Başkanı Mustafa Şentop ile Katar Şura Meclisi Başkanı Ahmed Bin Abdullah Bin Zaid el-Mahmud arasında gerçekleşti.⁴⁹ Şentop, Ramazan Bayramı'nı kutlamak vesilesiyle yapılan görüşmede Katar Şura Meclisi ile arasındaki ilişkilerin daha ileri düzeye taşınması yönündeki temennilerini de dile getirdi.

Son olarak, Katar'ın Ankara Büyükelçisi Salim Mübarek el-Şafi, Katar ile Türkiye arasında geliştirilen ikili ilişkiler hakkında açıklamada bulundu. El-Şafi, Katar'ın bu durumun muhafaza edilmesi ve daha da ileriye taşınması yönünde her türlü çabayı göstereceğini belirtti.⁵⁰ Bu kapsamda Türkiye-Katar ittifakı siyasi, ekonomik ve kültürel olmak üzere çeşitli alanlarda istikrarlı bir şekilde sürdürülmeye devam etmektedir.

• Kuveyt:

Toplam koronavirüs vaka sayısı 27.043'e yükseldi. Virüs kaynaklı ölü sayısının ise 212 olduğu belirtildi.⁵¹ İyileşen vaka sayısının da 11.386'ya çıktığı açıklandı.⁵² Avrupa Birliği tarafından düzenlenen koronavirüsle mücadele kapsamındaki konferansta Kuveyt'in de 40 milyon dolar bağışta bulunduğu belirtildi.⁵³ Hükümet tarafından örnek ülkeler göz önünde bulundurularak 31 Mayıs'tan sonra hayatın normalleştirilmesi sürecinin başlayacağı açıklandı.⁵⁴ Ülkenin bazı bölgelerinde vaka sayısının yüksek olması sebebiyle karantinanın devam edeceği, genel olarak ise sokağa çıkma kısıtlamasının yarı zamanlıya dönüşüp 18.00-06.00 saat aralığını kapsayacağı belirtildi.⁵⁵ İşyeri sahiplerine ve özel sektörde çalışan Kuveyt vatandaşlarına altı ay boyunca ekonomik destek verileceği açıklandı.⁵⁶

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre 1,4 milyar dolar değerindeki Patriot hava ve füze savunma sisteminin parçalarının ve güncellemelerinin Kuveyt'e satışı onaylandı. Dışişleri Bakanlığı bunu NATO üyesi olmayan önemli bir müttefikin güvenliğini arttırmaya yardım ederek Ortadoğu'da siyasal istikrarın ve ekonomik büyümenin sağlanmasını hedeflediklerini ve ABD'nin dış politikasına ve ulusal güvenliğine katkıda bulunduğunu belirtti.⁵⁷

Kuveyt, günlük 319.000 varil ile nisan ayında Japonya'nın en çok petrol ithal ettiği üçüncü ülke oldu.⁵⁸ Kuveyt Petrol Tankeri Şirketi'nin Güney Kore gemi üreticisi Hyundai Mipo Tersanesi'nden Safasafa adlı bir petrol tankeri satın aldığı açıklandı. 24 Nisan 2018 yılından beri anlaşmalı olan iki şirket arasında şimdiye kadar farklı boyutlarda 8 tankerin üretimi ve teslimi gerçekleşti. Kuveyt'in farklı türlerde 31 petrol tankerine sahip olduğu belirtildi.⁵⁹

• Umman:

Umman, Amsterdam merkezli KidsRights (Çocuk Hakları) örgütü ve Rotterdam Erasmus Üniversitesi'nin ortak yayınladığı 2020 Çocuk Hakları Index'inde Arap ülkeleri arasında ikinci sırada yer aldı. Toplam 182 ülke arasında ise 21. Sıraya yerleşti.⁶⁰

Koronavirüs vaka sayısı 11,437'ye yükselen Umman'da 2,396 kişinin ise iyileştiği açıklandı. Ölü sayısının ise 46'ya yükseldiği bildirildi.⁶¹ Muskat vilayetinde uygulanan karantinanın ise 29 Mayıs'tan itibaren sona ereceği açıklandı. 31 Mayıs'tan itibaren ise iş yerlerinde %50 oranında çalışanların kurumlara gelebileceği bildirildi.⁶²

• Bahreyn:

Bahreyn'de bir yandan koronavirüsle mücadele devam ederken diğer yandan da normalleşme adımları atılmaktadır. Toplam hasta sayısı 10.793'e ulaşırken iyileşenlerin sayısında da artış gözlenmektedir. Son verilere göre hastalıktan kurtulanların sayısı 5.826 oldu. Alınan önlemler sayesinde virüsün ölüm oranı düşük seyretmektedir. Ülkede şimdiye kadar 18 kişi koronavirüs dolayısıyla hayatını kaybetti.⁶³ Pandemiden ekonomik olarak etkilenen insanlar için yardımlar düzenleyen Kraliyet İnsani Yardım Vakfı, Ramazan ayında başlattığı projeye bir yenisini daha ekledi. Bu proje kapsamında ihtiyaç sahibi kişilere yemek dağıtılacak.⁶⁴

Bu hafta aynı zamanda Bahreyn'de kritik atamalar gerçekleştirildi. Kral Hamad bin Isa Al Khalifa iki kraliyet kararnamesiyle Başbakan Khalifa bin Salman'ın iki torunundan birini bakan pozisyonuyla başbakan danışmanı⁶⁵, diğer torununu da başbakan yardımcısı olarak atadı.⁶⁶ Atamalar kimi uzmanlar tarafından 1971'den beri başbakanlık görevini sürdüren Salman sonrası döneme hazırlık olarak değerlendirildi.

• Yemen:

Yemen'de bir taraftan kuzeyde merkezi hükümet yanlısı Suudilerin önderliğindeki Arap koalisyonu ile Husi milisler arasında, diğer yandan güneyde BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK) ile Arap koalisyonu arasındaki çatışmalar devam ediyor. Husi milisler tarafından Marib'de Arap koalisyonunun elinde olan bir askeri kampa yapılan füze saldırısında 7 kişi hayatını kaybetti.⁶⁷ Bu saldırı esnasında orada Yemen Savunma Bakanı Al-Maqdashi ve Genelkurmay Başkanı Sagheer Bin Aziz'in de bulunduğu, ancak bu isimlerin saldırıdan kurtulduğu bilgisi paylaşıldı.⁶⁸ Yine koalisyon tarafından yapılan bir açıklamada Husilere ait bir insansız hava aracının Suudi Arabistan sınır şehirlerinden Najran'da düşürüldüğü duyuruldu.⁶⁹ Öte yandan Yemen'in güneyinde Ebyen civarında GGK güçleri ile Arap koalisyonu arasında da çatışmalar devam ediyor. Bu mücadele esnasında Arap koalisyonu güçlerinden önemli bir komutan olan Tuğgeneral Muhammed Salih Al-Aqili'nin de hayatını kaybettiği bilgisi basına yansıdı.⁷⁰

Ülkede aynı zamanda koronavirüs vakalarında da artış gözlemlenmektedir. Son duruma göre tespit edilen vaka sayısı 310'a ulaşırken, hastalıktan dolayı 77 kişi hayatını kaybetti. 13 kişinin ise iyileştiği bilgisi mevcuttur.⁷¹ Ek olarak, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden bir sözcü yaptığı açıklamada fonların yetersiz kaldığını böyle giderse önümüzdeki ay yaklaşık 25.000 kişinin bu yardımlardan mahrum kalacağını ifade etti.⁷² Son olarak, bir insan hakları organizasyonu yaptığı basın açıklamasında, Husilerin kontrolünde bulunan 10.000 mahkûmun koronavirüse yakalanma riskiyle karşı karşıya olduğunu duyurdu.⁷³

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Fas:

Fas Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre 31 Mayıs itibariyle vaka sayısı 7.807'ye yükselmiştir. İyileşen hasta sayısı 5.460 kişi olarak bildirilirken, 205 kişi ise hayatını kaybetmiştir.⁷⁴ Düzenli olarak açıklanan verilere bakıldığında salgının etkisinin kırıldığı gözlemlense de Başbakan Osmani kısıtlamaların ve önlemlerin 10 Haziran'a kadar devam edeceğini açıklamıştır. Fas'ın pandemi müdahalesindeki önceliklerinin eğitim, sağlık, sosyal koruma ve istihdam olduğunu ve ülkenin dijital dönüşümünü hızlandıracağını söyledi.⁷⁵ Pandeminin ekonomik etkilerini kırmak adına Avrupa Birliği geçtiğimiz hafta Fas'a 157 milyon Euro destek vermiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Fas Büyükelçisi Fas Dışişleri Bakanı Bourita ile görüşmüştür. Bu görüşmede de ABD, Fas'a sağlık ve ekonomik yardım paketleri sunacağını bildirmiştir. Fakat ziyaretin içeriğinin bölgede bulunan güvenlik tehditleri ile de ilgili olduğu düşünülmektedir.⁷⁶ ABD ile arasında Serbest Ticaret Anlaşması bulunan tek Afrika ülkesi olan Fas, benzeri bir anlaşmayı Japonya ile geçtiğimiz hafta yürürlüğe koymuştur.⁷⁷ Barış ve Dayanışma komisyonu temsilcisi Saud Atlası, Rusya Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Dergisine verdiği röportajda Kral 6. Muhammed'in gerçekleştirdiği reformların Fas halkına daha müreffeh bir gelecek sağladığını ifade etmiştir. ABD'nin Ortadoğu Barış Planına ve Yüzyılın Anlaşmasına yönelik tepkilerini dile getiren temsilci, Filistin'in 1967 öncesindeki sınırlara kavuşana kadar tepkilerini sürdüreceklerini de ekledi.⁷⁸

• Cezayir:

Cezayir'de koronavirüse yakalanan kişi sayısı 9.000'e ulaşmıştır. 5.277 kişi tedavi edilerek yeniden sağlıklarına kavuşurken 630 kişi ise virüsten dolayı hayatını kaybetmiştir.⁷⁹ Cezayir'in bu hafta ki en önemli gündem haberi Fransa'da yayınlanan Hirak belgeseli olmuştur. Bir Fransız televizyon kanalında yayınlanan ve Bouteflika döneminde doğup büyüyen 5 çocuğun hayatını anlatan belgeselin Cezayir halkının ve Hirak hareketinin amaçlarını çarpıttığı görülmüştür. Adalet, özgürlük ve eşitlik isteyen Cezayirliileri yalnızca İslami değerlerden uzaklaşmak isteyen kitlelermiş gibi gösteren belgesel Cezayir halkı ve diasporası tarafından büyük tepki toplamış ve "bu benim Hirakım değil" hashtagi ile Twitter'da gündem olmuştur.

Bu olay üzerine Fransa'nın Cezayir elçisi Dışışleri Bakanlığına davet edilmiş ve konu ile ilgili olarak görüşülmüştür.⁸⁰ Cezayir'in yıllık enflasyon oranı %1,8 olarak açıklanmış, rakamın şubat ve mart ayları ile aynı olduğu ifade edilmiştir. Cezayir ekonomisi pandemiden ve petrol krizinden kaynaklı olarak düşen gelirleri dengelemek amacıyla tüm harcama kalemlerinde ithalatı azaltmaya çalışmaktadır.⁸¹ Cezayir Dışışleri Bakanı Boukadum Afrika Birliği'nin kuruluş yıldönümünde yaptığı konuşmada; Birleşmiş Milletler'in Sahra halkının kendi kaderini tayin hakkına dayanan Batı Sahra sorununa ilişkin yerleşim planını uygulamak için uzun yıllardır çalıştıklarını ve bunun barış süreci sürerken BM Genel Sekreterinin istifasından bu yana engellendiğini söylemiştir. Bu engellemelere rağmen Cezayir'in Batı Sahra meselesinde Batı Sahra'nın destekçileri olacağını bildirmiştir.⁸²

• Tunus:

Tunus Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada ülkede toplam enfekte olmuş insan sayısı 1.077 olarak açıklamıştır. 960 kişi iyileşirken son bir haftadır yeni bir ölüm gerçekleşmediği söylenmiş ve rakam 48'de kalmıştır.⁸³ Bölgede planları olan BAE ve Suudi Arabistan'ın demokratik Tunus yönetimi için karalama kampanyaları bir süredir devam etmekteydi. Özellikle UMH'nin Libya'da gösterdiği yeni başarılar ve Gannuşı'nin faydalı tarafsızlık tavrı bu iki aktörün düşmanlığını kazanmasına neden olmuştur.⁸⁴ 2011 devrimi sonrası Gannuşı'nin liderliğindeki hareketin Tunus'ta tek başına hâkim olmasını kimse istemedi.

Gannuşı de Mısır benzeri darbelere hedef olmamak adına 2011'den bu yana hep kendisini ikinci plana atmayı tercih etmiştir. Gelinek noktada Tunus'ta Cumhurbaşkanlığına Said el Kays seçildi. Kays, Batı, İsrail veya BAE kontrolündeki bir isim değildir. Nahda hareketi gibi İhvan'a yakın siyasi gruplardan da değildir. Tunus'ta bulunan bu demokrasi ortamı bölgenin monarşik yapılarınca sıklıkla hedef alınmaktadır.⁸⁵ Tunus gündeminin bu haftaki en önemli olayı ise AFRICOM komutanı Townsend'in Tunus ile ikili ortaklık çağırısı olmuştur. Savunma Bakanı İmed Hazgui ile görüşen komutan Townsend; ABD'nin 2011'den bu yana Tunus ordusuna 1 milyar dolardan fazla yatırım yaptığını belirtmiş Tunus sınır güvenliğini, askeri istihbaratını ve hava kara operasyonlarını geliştirdiklerine vurgu yapmıştır. Afrika ortaklarımızın çoğunun kötü niyetli aktörlerden ve terörist ağlardan kuşatma altında olduklarını da ifade eden Townsend Libya'da süregiden şiddet ve daha geniş bölgesel güvenlik sağlama ihtiyacına yönelik müttefiklerine güvendiklerini de eklemiştir.⁸⁶

• Libya:

Yatiye Hava Üssü'nün Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH) tarafından kontrol alınması sonrasında Hafter'e bağlı milislerin geri çekilmesi devam etmektedir. Libya Ulusal Ordusu (LNA) sözcüsü Mismari yaptığı açıklamada, tüm cephelerden birkaç kilometrelik taktiksel geri çekilme yaptıklarını iddia etmiştir. Ancak sonrasında Wagner'e bağlı paralı askerlerin

Beni Velid Havalimanı'na topluca çekildiğine dair görüntülerin ortaya çıkması, Hafter'in bulunduğu zor durumu ortaya koymaktadır.⁸⁷ Rusya'nın Libya'ya 14 tane savaş uçağı göndermesi ve ABD Afrika Kuvvetleri Komutanlığı (AFRICOM)'un savaş uçaklarının resmini basına sunması dikkat çekmiştir. Rusya'nın Suriye'den sonra Libya'da da önemli kazanımlar elde etmesinden oldukça endişelenen ABD, Rusya'nın yürüttüğü agresif Akdeniz politikasını ve başta Wagner olmak üzere diğer paralı asker gruplarının Libya içerisindeki hareketlerini yakından takip etmeye devam etmektedir.⁸⁸ BAE, Mısır, Suudi Arabistan ve Fransa'nın sahadaki dengeleri doğrudan değiştiremeyeceklerini Hafter'in bozguna uğramasıyla anlamışlardır. Bu ülkelerin tüm çıkarlarını kaybetmemek amacıyla Rusya dominyonu olması ihtimali de mevcuttur. İlerleyen günlerde Rusya liderliğinde Hafter yerine sahada başka aktörlerle BM tarafından tanınmış olan resmi hükümeti yıpratma çabalarına devam edilebilir.⁸⁹

• Mısır:

ABD, Mısır'ı Rusya'yla yapmış olduğu SU-35 savaş uçakları anlaşmasına karşı uyardı ve bu durumun Mısır'ı yaptırımlara karşı risk altına soktuğunu söyledi.⁹⁰

The Reporter, Etiyopya Somali Savunma Bakanlığı'nın Mısırlı mevkidaşına yazdığı silah ve mühimmat aldığını teyit eden sızdırılmış bir mektup aldı. 29 Şubat 2020 tarihli Somali Federal Savunma Bakanı Hassan Ali Mohamed tarafından imzalanan mektupta, bakanlığın Mısır'dan 13 farklı tipte ateşli silahlar, ağır silahlar ve mühimmat aldığı belirtildi. Mısır'ın Somali'ye yaptığı iddia edilen bu silah teslimatı BM'nin silah ambargosuna meydan okumuştur.⁹¹

Sisi ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiadis bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede EastMed Gas Forum çerçevesinde enerji güvenliği de dahil olmak üzere koronavirüsün ekonomik ve sosyal etkileri ve gösterilen çabalar tartışıldı. Sisi ve Anastasiadis Libya'daki gelişmeleri de ele aldı. Bu konuda, özellikle ilgili uluslararası çabaları destekleyerek, Berlin konferansının sonucunu uygulayarak ve dış müdahaleyi reddederek bu konuda yoğun koordinasyon çağrısında bulundular.⁹²

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli:

İran, Venezuela'ya petrol rafinerileri krizinin aşılması için 1,53 milyon varil benzin ve alkilat yüklü beş tanker gönderdi. Gemilerin üçü askeri eskort altında Venezuela'ya ulaştı. Dördüncü tanker çarşamba günü Karayip Denizi'ne ve perşembe günü Venezuela'nın özel ekonomik bölgesine geldi, son gemi Clavel ise Venezuela'ya gidiyor.⁹³

Suudi Arabistan ve diğer bazı OPEC petrol üreticileri rekor yüksek üretim kesintilerini 2020'nin sonuna kadar uzatmayı düşünmektedirler ancak henüz Rusya'dan destek alamamaktadırlar. Bu nedenle, temmuz ayında üretim kesintilerini hafifletmek yerine, Suudi Arabistan'ın bu kesintileri sürdürme kararında olduğu belirtilmektedir.⁹⁴

Nijerya ve Irak üretim kesintisi anlaşması kapsamındaki taahhütlerini yerine getirmedi. Mayıs ayında Irak vaat edilen kesintilere sadece %38 uyum sağladı. Nijerya kotalara daha az sadık kaldı ve vaat ettiklerinin sadece %19'unu kesti. OPEC'in Üretim Kesintilerine Uyumu mayıs ayında sadece %74 oldu.⁹⁵

Rosneft'in uzun vadeli tedarik anlaşmaları olan alıcılara gönderilmek için yeterince ham petrolü olmadığı gibi, Rus şirketinin haziran ayından sonra rekor petrol kesintilerine devam etmesini zorlaştırmaktadır. Çoğunlukla uzun vadeli alıcılara satış yapan şirketin, mayıs ayında üretimi %17 azalttığı bilinmektedir.⁹⁶

İsrail'in Delek Energy Systems Ltd şirketin haklarının ve Delek Enerji'nin telif haklarının satışı için üçüncü bir şirketi görevlendirildi.⁹⁷

Rus petrol şirketi Rosneft Lübnan'da bir yan kuruluş kurdu. Şirket, Levant Storage S.A.R.L. ismini kullanmaktadır. Rosneft'in Ocak 2019'da Lübnan Enerji ve Su Kaynakları Bakanlığı ile yaptığı anlaşmadan sonra 20 yıl boyunca Tripoli Limanı üzerinde kontrol sahibi olacaktır.⁹⁸

Interfax, gaz boru hattı operatörlerinin Moskova ve Varşova arasındaki bir gaz geçiş anlaşmasının süresinin sona ermesinden günler sonra pazartesi günü yaptığı açıklamada, Polonya'dan geçen Yamal-Avrupa boru hattı üzerinden Rus doğalgaz geçişinin durma seviyesine geldiğini belirtti. Polonya'nın gaz şebekesi işletmecisi Gaz-System, transit anlaşmanın sona ermesinden sonra müzayedeler yoluyla Yamal boru hattında kapasite satmaya başladığını yineledi.⁹⁹

• Ortadoğu:

Angola'nın devlete ait petrol şirketi Sonangol, Musul'da bir rafineri inşa etmek için Irak'ın petrol bakanlığıyla birlikte çalışıyor. Sonangol ile Irak arasındaki görüşmeler, 100.000-150.000 b/d karmaşık ürün kapasitesine sahip rafineri içindir.¹⁰⁰

Lübnan'daki bir hâkim, Cezayir devlet petrol şirketi Sonatrach ait petrolü Lübnan'daki elektrik santrallerine taşımak için kullanılan bir geminin el konulmasını emretti, geminin yükünün küresel enerji şirketi olan BB Energy grubuna ait olduğu belirtildi. Olay, Lübnan ve Cezayir hükümetleri arasında problem yarattı. Lübnan ithal edilen sorunlu akaryakıt yüzünden elektrik kesintileri yaşamış öfkeli protestolarla karşı karşıya kalmıştır.¹⁰¹

Mısır, petrokimya projelerine 1,2 milyar dolar yatırım yapmayı planlıyor, Proje için ABD merkezli Bechtel Group, EXIM Bank ve ABD Uluslararası Kalkınma Finansmanı Kurumu (DFC) ile anlaşmalar imzalandı.¹⁰²

EPDK verilerine göre, Türkiye mart ayında 2,06 milyar metreküp (bcm) LNG ithal etti ve toplam gaz ithalatının %52,5'ini oluşturdu. Aylık boru hattı gazı ithalatı 1,87bcm, Rusya ve İran'dan boru hatları ithalatı yıllık %72 ve yıllık %33 düşüş gösterdi. Verilere göre Türkiye, Katar'dan 786 milyon metreküp spot LNG ve ABD'den 370 milyon metreküp spot LNG ithal ettiği belirtiliyor. LNG ithalatının 2019 yılında Türkiye'nin toplam doğal gaz ithalatının %28'ini oluşturduğunu ve ülkenin doğal gaz arzının en az üçte birinin 2020'de LNG'den gelmesinin beklendiğini bildirdi.¹⁰³

Irak Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı Ali Allawi, Suudi yatırımlarının Irak'a akışını teşvik etme gereğini vurguladı, böylece ülkelerinde enerji, elektrik, petrokimya ve tarım alanlarında yeniden yapılanma sürecinde önemli bir rol oynayabilirler. Suudi Arabistan'ın kazançlı elektrik sektöründeki yatırımlarda en büyük payı alması gerektiğini vurgulayan Allawi, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Irak'ın elektrik şebekelerini birbirine bağlamanın potansiyel katkılarından dolayı bağlantı kurmanın ve geliştirmenin önemli olduğunu söyledi.¹⁰⁴

Suudi Arabistanlı Alfanar Group, Hindistan'daki 600 megawatt (MW) rüzgar enerjisi projesinin yarısını, Hindistan'daki en büyük rüzgar enerjisi anlaşmaları arasında yer alması muhtemel olarak satmak istemektedir.¹⁰⁵

Katar, Hindistan'ın uzun vadeli LNG sözleşmesini yeniden müzakere etme talebini tartışmayı kabul etti. Katar gazını ithal eden Petronet LNG'deki yöneticilerin, 2028 yılında sona eren yılda 8,5 milyon tonluk tedarik anlaşması için fiyatların nasıl kesilebileceğini araştırmaya başladı.¹⁰⁶

AKSA Enerji Taşkent LLC Özbekistan'da Taşkent'te 240 MW'lık doğalgaz kombine çevrim santralının inşası ve tesiste üretilen enerjinin 25 yıl garanti edilen kapasite ödemesine dayalı olarak satışı için Aksa Enerji'nin tam bağlı ortaklığı olarak kuruldu.¹⁰⁷

Libya'nın Ulusal Petrol Şirketi, ülkenin batısındaki Zawiya ihracat terminalindeki depolama tanklarından Wafa kondensatını sattı. Wafa kondensatı, Mellitah Blend yapmak için El Feel petrol sahasından ham petrol ile harmanlandığını Mellitah terminalinden ihraç edilmektedir. Zawiya'dan satılan Wafa'nın hacminin 1,6-1,8 milyon varil olduğunu belirtildi.¹⁰⁸

Birleşik Krallık şirketi Petrofac'ın Mühendislik ve Üretim Hizmetleri bölümü, uzun süredir devam eden Irak Ham Petrol İhracatı Genişleme Projesi için Basra Oil Company ile altı ay daha sözleşmesini uzattı. Körfez'in en büyük ihracat terminallerinden biri olan ve Irak'ın ham petrol ihracatının yaklaşık %50'sini gerçekleştirmektedir.¹⁰⁹

KAYNAKÇA

- ¹ <https://www.iznewsagency.com/putin-ve-irak-basbakani-mustafa-el-kazimi-suriye-konusunda-anlasti/>
- ² <https://sana.sy/en/?p=192458>
- ³ <https://tr.euronews.com/2020/05/29/putin-rus-ordusu-na-suriye-de-yeni-us-saglanmas-icin-harekete-gecti>
- ⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ordusu-trumpa-ragmen-suriyeye-yerlesiyor/1856245>
- ⁵ <https://nation.com.pk/29-May-2020/us-deploys-low-altitude-air-defense-system-in-syria>
- ⁶ <https://nation.com.pk/29-May-2020/us-russia-conduct-first-joint-patrol-in-syria>
- ⁷ <https://www.dailysabah.com/politics/m4-highway-in-northern-syria-reopened-following-russian-mediation/news>
- ⁸ <https://www.dailysabah.com/turkey/diaspora/roadside-bomb-kills-turkish-soldier-in-syrias-idlib>
- ⁹ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkey-russia-conduct-13th-joint-patrol-in-idlib-syria/1856286>
- ¹⁰ https://www.syriaahr.com/en/?p=166930&utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=arms-depot-blast-kills-six-foreign-fighters-in-syrias-idlib
- ¹¹ <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/28052020>
- ¹² <https://www.kurdistan24.net/tr/news/aeb7ba48-2f00-43e1-a9cd-8efa6cf0d043>
- ¹³ <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/48382/PM-Kadhimi-UN-chief-talk-situation-in-Iraq>
- ¹⁴ <https://www.middleeastmonitor.com/20200526-iraq-faces-new-political-crisis/>
- ¹⁵ <https://www.trthaber.com/haber/dunya/deasin-sozde-irak-sorumlusu-olduruldu-iddiasi-487478.html>
- ¹⁶ <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/48367/Kadhmi-praises-intelligence-security-services-for-killing-ISIS-terrorist>
- ¹⁷ <https://www.kurdistan24.net/tr/news/0f1498ec-0435-424c-ae67-18bce8213c4f>
- ¹⁸ <https://www.middleeastmonitor.com/20200527-iraq-pmf-capture-daesh-media-official/>
- ¹⁹ <https://www.middleeastmonitor.com/20200527-iraq-to-investigate-torture-disappearance-of-protesters/>

- 20 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/300520201>
- 21 <https://gds.gov.iq/iraqs-minister-of-finance-visits-kuwait-for-talks-on-economic-cooperation-investment/>
- 22 <https://www.rudaw.net/arabic/middleeast/iraq/2905202015>
- 23 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/290520201>
- 24 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-1-hafta-sokaga-cikma-yasagi-ilan-edildi/1858966>
- 25 <https://ninanews.com/Website/News/Details?Key=834198>
- 26 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/3290261104340867>
- 27 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1090479991323371&id=523275694710473
- 28 <https://www.facebook.com/neno.fentora.9/posts/676908716430426>
- 29 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=3960738783968800&id=167189209990462
- 30 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/3306634672703510>
- 31 https://www.kerkuk.net/ar/2020/05/31/%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%A8%D9%87%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%88%D8%AD%D8%AF%D8%A9-%D8%AA%D8%B7%D8%A7%D9%84%D8%A8-%D8%A8%D8%A7%D9%86%D9%87%D8%A7%D8%A1-%D8%AA/?fbclid=IwAR2nUgKSenhipSUMD_JVy9HnMnKATbvWlJjU2jw07KyGU5ZcRdSkFtVaUck
- 32 https://twitter.com/VOA_Extremism/status/1266777955512061957?s=20
- 33 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/17026-kerkuk-te-deas-uyesi-7-terorist-olduruldu.html>
- 34 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/17018-kerkuk-te-1-hafta-kismi-sokaga-cikma-yasagi-uygulanacak.html>
- 35 <https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR:tr>
- 36 <https://middle-east-online.com/en/saudi-arabia-lift-lockdown-entirely-june-21>
- 37 <https://tr.sputniknews.com/rusya/202005281042130662-putin-suudi-arabistan-veliaht-prensi-ile-enerji-piyasalarini-gorustu/>
- 38 <https://www.haberler.com/son-dakika-haberleri-suudi-arabistanli-milletvekilinin-kadinlarin-13275312-haberi/>

- 39 <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-52790864>
- 40 <https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR:tr>
- 41 https://www.zawya.com/mena/en/economy/story/UAE_sends_medical_aid_to_Congo_in_fight_against_COVID19-WAM20200525093830018/
- 42 <https://www.arabnews.com/node/1679876/middle-east>
- 43 <https://www.sabah.com.tr/dunya/2020/05/24/baeye-ait-ihalar-sivil-bolgelere-saldirdi>
- 44 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-ordusu-baenin-zirhli-aracini-imha-etti/1854359>
- 45 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-musulman-alimler-birliginden-libya-ordusunun-hafter-karsisindaki-ilerleyisine-destek-/1853481>
- 46 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-28/libya-destined-oil-tanker-on-uae-contract-stopped-by-french-navy>
- 47 <https://news.google.com/covid19/map?hl=tr&gl=TR&ceid=TR:tr>
- 48 <https://www.thepeninsulaqatar.com/article/26/05/2020/Amir-directs-sending-medical-assistance-to-several-countries>
- 49 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmm-baskani-sentop-bazi-ulkelerin-meclis-ve-senato-baskanlarinin-bayramlarini-kutladi/1854148>
- 50 <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/katarin-ankara-buyukelcisi-al-safi-katar-turkiye-iliskilerini-muhafaza-etmek-icin-her-turlu-cabayi-gosterecegiz/1852856>
- 51 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897456&Language=en>
- 52 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897437&Language=en>
- 53 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897223&Language=en>
- 54 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897081&Language=en>
- 55 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897121&Language=en>
- 56 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897013&Language=en>
- 57 <https://www.middleeastmonitor.com/20200529-us-approves-1-4bn-sale-of-patriot-missiles-to-kuwait/>
- 58 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897149&Language=en>

- ⁵⁹ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2897012&Language=en>
- ⁶⁰ <https://omannews.gov.om/NewsDescription/ArtMID/392/ArticleID/13757/Oman-Ranks-Second-Among-Arab-States-in-Child-Rights-Index-2020>
- ⁶¹ <https://omannews.gov.om/NewsDescription/ArtMID/392/ArticleID/13796/1014-More-Catch-COVID-19-Health-Ministry>
- ⁶² <https://omannews.gov.om/NewsDescription/ArtMID/392/ArticleID/13575/Supreme-Committee-On-Covid-19-Control-Takes-More-Decisions>
- ⁶³ <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>
- ⁶⁴ <https://www.bna.bh/en/RoyalHumanitarianFoundationlaunchesnewcharityinitiative.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDtzQxJFNte87xzp3ELo7MC4%3d>
- ⁶⁵ <https://www.bna.bh/en/HMKingissuesdecree322020.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDkqLV8CdOJiFp5RKsrVGJoA%3d>
- ⁶⁶ <https://www.bna.bh/en/HMKingissuesdecree332020.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDnInaEOCl54FFyXUDhD%2blw%3d>
- ⁶⁷ <https://www.reuters.com/article/us-yemen-security/missile-attack-on-yemen-army-base-in-marib-kills-seven-sources-idUSKBN2330WD>
- ⁶⁸ <https://www.middleeastmonitor.com/20200528-yemen-defence-minister-army-chief-survive-missile-attack/>
- ⁶⁹ <https://www.reuters.com/article/us-yemen-security-saudi/saudi-led-coalition-says-it-downs-houthi-drones-launched-at-najran-idUSKBN2332P1>
- ⁷⁰ <https://www.middleeastmonitor.com/20200526-saudi-backed-commander-killed-in-yemen/>
- ⁷¹ <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>
- ⁷² <https://www.middleeastmonitor.com/20200528-unhcr-no-funds-to-support-25000-families-in-yemen/>
- ⁷³ <https://www.middleeastmonitor.com/20200529-human-rights-organisation-10000-detainees-in-houthi-prisons-at-risk-of-coronavirus-infection/>
- ⁷⁴ http://www.xinhuanet.com/english/2020-06/01/c_139103462.htm
- ⁷⁵ <https://www.morocoworldnews.com/2020/05/304436/morocco-reports-27-new-covid-19-cases-58-recoveries-in-24-hours/>

- 76 <https://www.moroccoworldnews.com/2020/05/304184/moroccan-fm-receives-us-ambassador-amid-covid-19-crisis/>
- 77 <https://northafricapost.com/41264-japanese-house-of-councilors-adopts-agreement-with-morocco-on-non-double-taxation.html>
- 78 <https://www.mapnews.ma/en/actualites/politics/hm-king-mohammed-vi-opened-new-horizons-morocco-official>
- 79 <https://www.aa.com.tr/en/africa/algeria-extends-lockdown-in-44-provinces-amid-pandemic/1857132>
- 80 <https://www.aljazeera.com/news/2020/05/algeria-recalls-envoy-france-public-tv-documentaries-200528165827920.html>
- 81 <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFL8N2DD0GQ>
- 82 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2020/05/27/26083.html>
- 83 http://www.xinhuanet.com/english/2020-06/01/c_139103431.htm
- 84 <https://www.haber7.com/dunya/haber/2979188-mit-tunusta-darbeyi-onledi-bae-yeniden-harekete-gecti-13-haziranda-sokaklar-karisacak/?detay=2>
- 85 <https://www.sabah.com.tr/dunya/2020/05/30/baenin-tunusta-darbe-soylemleri-karanlik-isim-dahlan-devrede>
- 86 <https://www.africom.mil/pressrelease/32888/africom-commander-reaffirms-bilateral-partner>
- 87 <https://www.cnnurk.com/dunya/rusya-wagneri-libyadan-cekti>
- 88 <https://www.nytimes.com/2020/05/26/world/middleeast/russia-warplanes-libya.html>
- 89 <https://www.dailysabah.com/politics/us-uk-concerned-over-growing-evidence-of-russian-involvement-in-libya/news>
- 90 <https://theunionjournal.com/us-warns-egypt-against-russia-warplanes-deal-says-working-with-cairo-on-defense-needs-middle-east-monitor/>
- 91 <https://www.thereporterethiopia.com/article/egypt-allegedly-supplies-weapons-somalia>
- 92 <https://www.egypttoday.com/Article/2/88120/Cypriot-president-calls-Egypt-'close-friend-strategic-partner'>
- 93 <https://oglinks.news/iran/news/s-fourth-oil-tanker-faxon-takes-berth-venezuelan-port>

- ⁹⁴ <https://www.thisismoney.co.uk/wires/reuters/article-8365297/OPEC-Russia-bargain-oil-cuts-ahead-June-meeting.html>
- ⁹⁵ <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/OPEC-Compliance-With-Output-Cuts-Was-Only-74-In-May.html>
- ⁹⁶ <https://www.thisismoney.co.uk/wires/reuters/article-8368745/Russias-Rosneft-finds-extended-oil-cuts-painful-sources.html>
- ⁹⁷ <https://ir.delek-group.com/news-releases/news-release-details/agreement-sale-rights-royalties-leases-i17-karish-and-i16-tanin>
- ⁹⁸ <https://news.ru/en/economics/russia-s-rosneft-registers-subsidiary-to-operate-in-lebanon/?sign=80461553556354%2C567406014590288>
- ⁹⁹ <https://finance.yahoo.com/news/russian-gas-transit-via-poland-083703292.html>
- ¹⁰⁰ <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/121819-refinery-news-roundup-middle-east-set-for-q1-turnarounds>
- ¹⁰¹ https://monitoring.bbc.co.uk/sample-search?searchText=%20Lebanon&best=true&sort=publication_time&sortDirection=DESC
- ¹⁰² <https://oglinks.news/bechtel/news/egypt-plans-1-2bln-investments-in-petrochemical-projects>
- ¹⁰³ <https://oglinks.news/turkey/news/first-time-s-lng-imports-outstrip-pipeline-gas-imports>
- ¹⁰⁴ <https://english.aawsat.com/home/article/2299701/allawi-saudi-investments-are-major-driver-iraq%E2%80%99s-rebuilding>
- ¹⁰⁵ <https://www.livemint.com/industry/energy/saudi-energy-firm-alfanar-to-sell-300mw-india-wind-power-plants-11590431850338.html>
- ¹⁰⁶ <https://economictimes.indiatimes.com/industry/energy/oil-gas/qatar-ready-to-discuss-indias-demand-to-cut-long-term-lng-prices/articleshow/75981316.cms?from=mdr>
- ¹⁰⁷ <https://m.marketscreener.com/news/Aksa-Enerji-Uretim-Establishment-of-AKSA-Enerji-Tashkent-LLC-in-Uzbekistan—30678805/>
- ¹⁰⁸ <https://www.reuters.com/article/westafrica-oil-idAFL8N2D95IN>
- ¹⁰⁹ <https://www.hartenergy.com/news/petrofac-secures-iraq-contract-extension-basra-oil-company-187779>